గొప్పవారితో గుసగుసలు

తిక్కన సోమయాజి

కీ॥ శే॥ శ్రీ వారణాసి శ్రీనివాసరావు

2

[వెనుక విధానంలోనే తిక్కన సోమయాజి; సాష్టాంగ ప్రమాణం చేస్తూ నేను.]

తి: దీర్ఘాయుష్మాన్! (నవ్వి) నువ్వువదలి పెట్టలేదే?

నే: చిత్తం! భారతరచన ప్రస్తావనలో ఉన్నాం. ఇవాళ చెప్తానన్నారు.

తి: బాగుంది. చెప్తాబట్టు: నన్నయభట్టు భారతంపూర్తి చెయ్యకుండా పరంపదించారు. అయ్యో! యింతపని సంకల్పించుకుంటిమే,పూర్తి చేసే దెట్లాగునని చళుక్యప్రభువు వారి పద్యాల్లో వారిశైలి యిట్టిదని చెప్పదగినదా న్నొకదాన్ని ఒక తాటాకుమీద వ్రాయించి యిర్వురు బ్రాహ్మణుల కిచ్చి ప్రతి సంస్థానానికి పోయి యందలిరాజుకు "అయ్యా, మేము చళుక్యరాజా శ్రితులము ఈ పద్యం శ్రీనన్నయభట్టు వ్రాసిన భారతం లోది. వారు కాలధర్మమొందారు. తమ యాస్థానంలో నిట్లాటికవిత్వం చెప్పగలమన్నవా రుంటే వారిని వారి యొద్దకు పంపమని తమతో మనవి చేయమన్నారని మనవి చేయమన్నారు." అని కట్టుదిట్టంచేసి పంపారట. వారెక్కడికెళ్లినా "అబ్బో! యిట్లాటికవిత్వం మేము చెప్పలే"మని యందలివారన్నారట. తిరిగి తిరిగి వారు నెల్లూరొచ్చి మారాజుగార్తో మనవి చేసారట. వారు "మా మామ (నన్నట్లాపిల్చేవారు) ఉన్నాడు ఆయనైతే చేయగల్గు" అని ఒక భటుణ్ణిచ్చి వాండ్లనుమాదగ్గరకు బంపారు. మే మప్పుడింట్లో నుండి అప్పుడె బయటికొస్తున్నాం.

నే: తాంబూలం నములుతూ.

తి: (ఫక్కునవ్వి)ఔరా! ఆ!-తాంబూలం నములుతూ కుమ్మరి గుర్నాధుడింట్లోంచి—ఇప్పుడు సంతోషంగావుందా! అబ్బబ్బా, మీ కాలంవాండ్లంతా...

నే: చిత్తం, అడ్డమొచ్చా క్షమించండి. కథ కానీండి. తర్వాత మాకాలం సంగ తెత్తుదురు గాని.

తి: (చిరునవ్వుతో) సరే, పద్యం గట్టిగా చదివినాం. ఆహా! అని నోరూరేటప్పటి కా తాటాకు తాంబూలపు కగైంది.

నే: దా న్నాబ్రాహ్మలు ఆ కవిత్వానికి మెరుగుపెట్టడంగా భావించివెళ్లారు.

తి: అట! తర్వాత మమ్మల్ని తమ యాస్థానానికి పంపమని మాధోరగారికి రాయభారం చేసారు. వారు మమ్మల్ని పిలిపించి 'మామా' వెళ్తావా' అన్నారు. దానికి మేమన్నాం, "స్వామీ, ఎంతకాలన్నుండో మావాండ్లంతా తమ ర్నాశ్రయించుకుని వున్నారు. నేనూ పుట్టినప్పట్నుండి మీ సొమ్మె తిన్నాను. ఇప్పుడింకొకచోటికి పోవడమెందుకు? చళుక్య ప్రభువునకు గావలసింది భారతపూరణంగదా! అదిక్కడ్నుంచే చేస్తా"మన్నాం. అయితే మహూర్తం పెట్టించు మొదలెట్టడానికన్నారు మనుమసిద్ధిరాజు. మేమన్నాం "అయ్యా, భారతాంధ్రీకరణం మహాపవిత్రకార్యం. మేము కొన్ని కారణాలవల్ల పెడదార్నిపడ్డాం. ఆ పాప పరిహారానికి యజ్ఞంజేసి సోమయాజినైతేగాని పూనుకోం"మని. సరేనని యజ్ఞం చేయించారు ప్రభువులు. తర్వాత నట్లా పూర్తిచేసాం.

నే: అదాండీ! తమ అసిధారావ్రతవదంతి కూడా నిజమేనాండి?

తి: ఆ నిజమే. నిష్ఠకుదోడు నియమ ముంటే బాగుంటుందని మాగుర్నాధుణ్ణి...

నే: (ఆశ్చర్యపడ్డట్టు)మా గుర్నాధుడంటే!

తి: అబ్బబ్బా, అంతా విప్పితేగాని పూరుకోవుగా, (చిరునవ్వుతో) మా గుర్నాధుణ్ణే, దాని కొడుకునే, చిన్నప్పటినుంచీ దగ్గర విద్దె నేర్పిన గుర్నాధుణ్ణే రప్పించి, తెరగట్టి, తెర చాటున కూర్చోమని, ప్రక్కన కత్తినిబెట్టి "ఒరేవ్ నే నిక భారతా న్నాశువుగా జెప్తా. మా నాల్క తడబడితే యీకత్తితో మానాల్క కొయ్యి. నీ చేయి తడబడితే దాంతో నీచెయ్యి తెగేస్తా" మని చెప్పాం. చిత్తం అని కూర్చున్నాడు. అట్లా ఆరంభించి ముగించా; లేకపోతే అంత గ్రంథమెట్లా పూర్తయ్యేది?

నే: ఔనండీ! మేమంతా యిప్పటికీ ఆశ్చర్యపోతుంటాం తిక్కనగా రెంత కష్టకార్యం చేశారాయని. అయితే తెలీ కడుగుతా, చెప్తూండి లేఖకుడిచేత వ్రాయించడం కంటె తమరే వ్రాస్తే యెక్కువ బాగుండేదేమో?ఇంకా మంచిరచన వెల్వడేదేమో?

తి: అది భ్రాంతోయ్. అయినా ఆవిషయం వ్యక్తిగతం. కొందరి కాశువు చెప్పేటప్పుడే ఆలోచన బాగా అమరుతుంది. నా అనుభవ మది.

నే: ఇక కవిత్వ విషయం—

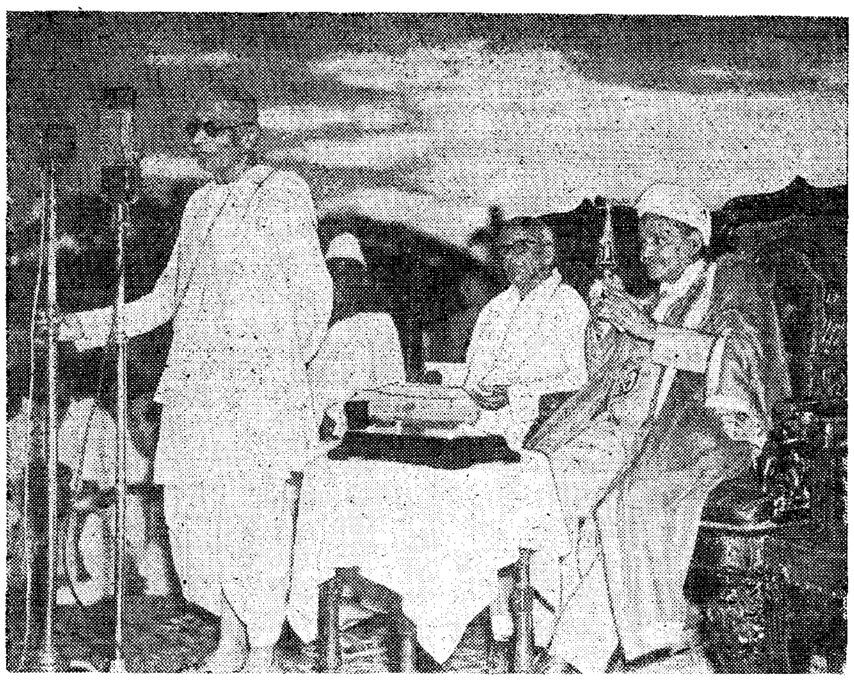

పశ్చిమబెంగాల్ గవర్నర్ సి. రాజగోపాలాచారిగారికి మద్రాసు కార్పొరేషన్ ఇటీవల పౌరసన్మానం జరిపినప్పటి చిత్రం.

తి: కవిత్వ విషయ మేమిటి?!

నే: కవిత్వమంటే యేమిటి? అదెట్లా వుండాలి?

తి: (ఆశ్చర్యంతో) కవిత్వమంటే యేమిటి? అదెట్లావుండాలి? ఓర్నీ...మొత్తానికి సామాన్యుడా కావ్! నీ పుణ్యమాఅని, తీపంటే నేమిటి? పులుపంటే నేమి టన్నావుకావు! ఐనా, చెప్తా విను—కవిత్వమంటే కవిత్వం; అది కవిత్వంలా గుండాలి.

నే: (విస్తుబోయి)అ దేమిటండీ అట్లాగన్నారు! కవిత్వమంటే యిది, అది యిట్లాగుండాలి అని అనేకమంది కవులు విమర్శకులు పదరాస్తే!

తి: పదరాసారా? వ్రాసి బోర్లబడ్డారు. నీ పదరాసారు సరిపోయిందా? కవిత్వ మంటే నేమిటో యెవడు చెప్పగలడు? చెప్పడం సాహసం. అందుకనే తీపంటే యేమిటి, పులుపంటే నేమిటన్నాం. వాటితోబాటు కవిత్వ మనుభవవేద్యంగాని, వర్ణించదగింది కాదు. కవిత్వమెక్కడ్లేదు—అదో ఆ కనబడే గడ్డిపోచలో, జాజ్వల్యమానంగా వెలుగుతున్న సూర్యబింబంలో, నేడమావాస్యకాబోలు, రాత్రికి రాబోయే అంధకారంలో-అన్నిట్లోవుంది. దాన్నిచూడదగ్గ శక్తివున్నవాడే కవి. దానికి తగ్గ సొగసులుగల పదజాలం ఇమిడిస్తే కవిత్వమంటారు, లేకుంటే చిత్రకళంటారు, ఇంకా యింకా అంటారు. అయితే, యిట్లా గట్లా గుండాలని వ్రాసినవాండ్లంతా మూకలా అని దానికి పూర్వపక్షముంది. దాని రాద్ధాంత మెందుకు? మా సిద్ధాంత మేమిటంటే, వాండ్లంతా యిట్లాగిట్లావ్రాస్తే కవిత్వ మవుతుందని కొండవీటి చాంతాళ్ళంటి వర్ణనలు చేశారు. కాని దాన్ని యిదమిత్థమని టూకీగా తేల్చలేక పొయ్యారు; ఎప్పటికీ తేల్చలేరు.

నే: మీదంతా చిత్రమండీ! మీకు కోప మొచ్చినా సరే—అట్లాగైతే మీ నిర్వచనోత్తర రామాయణావతారికలో నిట్లా గిట్లా గుండాలని మీరెందుకు రాసారు?

తి: ఓరి కాలాంతకుడా! మే మిది కవిత్వమని, యిట్లా గుండాలని రాసామా-మేమేదో కవిత్వం చెప్పబోతున్నాం, దానికి నియమాలు పెట్టుకున్నా మన్నామా? ఒకతూరి మళ్ళీ చదువుకో నీకే తెలుస్తుంది.

నే: (కొంచె ముండి) ఔనండోయ్ క్షమించండి. అయితే ఆంధ్ర కవిత్వంలో తెలుగుపదాలెక్కువుండాలా, సంస్కృతపదా లెక్కువుండాలా?

తి: (ఆశ్చర్యంతో) అరిపిడుగా! తెలుగు పదాలేమిటి? సంస్కృతపదా లేమిటి? ఆంధ్ర కవిత్వంలో ఆంధ్రము వుండాలి. ఆంధ్ర మొక భాష. అయితే కొందరు తెలుగులు, కొందరు సంస్కృతాలు ఎక్కువ వాడుతారు. అది కవి అభిరుచిని వానికున్న వాళీని అనుసరిస్తుంది. నన్నయ్యకు సంస్కృతాలు వాళీ; మాకు తెల్గులు వాళీ: అందుచేత సంస్కృతాభిరుచిలో మే మాయనకు దీసిపోం.

నే: అలంకారాల విషయంలో దమ యుద్దేశ మేమండీ? సంస్కృత కవిత్వంలో లాగా ప్రతి పద్యంలో అలంకారముండా లంటారా?

తి: మా ఉద్దేశం అలంకార విషయం సహజంగా నుండాలని: సంస్కృతంలోలాగా ప్రద్దాన్లో బెడితే ఒక్కొక్కపారి పట్టివొచ్చును; అట్లా లాకుండా చెప్పగలశక్తి మంతుడైన కవుంటే చెప్పొచ్చునని. ఇదుగో యివి చూడు:

క॥ నెట్టన, సభలో, బల్వుర
కట్టెదుర, నరాతితనముగా కెంతయు, వా
రెట్టి తులువలో, ద్రోవది
నట్టుల పరచెడిదె! జూదమాడరె యెందుఁ.

గీ॥ ఓడివచ్చినాడనుద్ధతి నాకేల
యుడుకు మాని నివ యుర్వినేలు
గుఱ్ఱములును నేనుగులులేని బయలు నీ
తలనె కట్టుకొనుము ధర్మతనయ.

ఈ పద్యాల్లో భావాల్ను వజ్రాలు, వైడూర్యాలు తాపినట్లు అలంకారా లతికించి కూర్చవచ్చు: కాని ఉన్నపళంగా అవి అందంగా లేవూ? చప్పున మనస్సుకెక్కి యివి ఆహా! అనుపిస్తాయా, అ వ్వనుపిస్తాయా? అందుకనే మేం సాధ్యమైనంతవరకు మా రచనను సహజంగా నడిపించాం.

నే: చిత్తం. ఇండాక ట్నుంచి చూస్తా; మా రచనా, రచనా అంటారుగాని కవిత్వ మన రేమండీ?

తి: ఎందుకోయీ ప్రశ్న? మాది కవిత్వమానో కాదో? అయితే వాల్మీకి వ్యాసుల్ది, కాళిదాసాది మహాకవుల్దీ కవిత్వమే మాదీ కవిత్వమే! అంత కీగ్తెందుకు? రచన మంటే చాలు. ఈ తలపు బాగా మనస్సుకుపట్టే గద్యలో శ్రీమదుభయకవిమిత్ర అని వాడుకున్నాం.

నే: ఎంత వినయమండీ! లోక మూరుకుంటుందా, కవి అనకుండా? కవిబ్రహ్మ అంది!

తి: అన్నివోయ్! నే నెవణ్ణిలోకాన్ని వద్దండానికి?

నే: మీరు వ్యాసభారతా న్నెదుట బెట్టుకుని చెప్పారా భారతకవిత్వం?

తి: ఎదటాలేదు, గిదటాలేదు. రాత్రుళ్లు పీళైనవరకు ఆ భారతం చదివేది. ఉదయ మనుష్ఠానం కాగానే,ఆ గ్రంథాపేక్ష లేకుండా ధారణబలంతో మననమైన విషయాన్ని చెప్పేది. అదే మే మనుసరించిన పంథ.

నే: మీ కెక్కడ కోప మెస్తుందో అని భయపడ్తున్నా, ఎవరూ లేరుకదా అని యెన్నో అడుగుతున్నా. తమరు వ్యాస ఘట్టాల్నె గే సారేం.

తి: కోపమెందు కడుగు. తోచిన సమాధానమిస్తాం. ఆ ఘట్టాలు వ్యాసమూర్తి ముఖ్యాంశాలని మనవార్గాలని పాండిత్యప్రకర్షావకాశాలని వాడివుంటారనుకున్నాం. మా కాడంబరం నెగటు. అవి లేకున్నా రస మెల్కడా అని అక్కడక్కడి వాట్ని వదిలేసాం. అంతేగాని వాటి ననువదించలేక కాదు. మా కెంతవరకూ పొడిమాటల్తో, నల్గురికి నచ్చే మాటల్తో భావాల్ను వర్ణించాలని వుంటుంది. ఆ అవధిచేత మే మాడంబరశూన్యుల మైనాం.

నే: తమరు కొత్తవృత్తాలూ, దార్లూ తొక్కలేదేం?

తి: నీవు బలే ప్రశ్న వేస్తున్నావోయ్. ఉన్నవిచాల్లే.మనుకు లేనివి మనకెందుకు? ఉన్నవాట్ని సరిగ్గా నడిపాం. ఒక్క కందపద్యం చూడు: దాన్ని సరిగ్గా నడిపాం! మా అనుభవం చెబుతున్నాం.అది ఒక్కనడక నడుస్తుందా, ఒక్కపోకడ పోతుందా? దాన్ని నడిపిస్తుంటే మా కెట్లా వుండేదో యేం జెప్పం. శృంగారంలో మునిగి పోలిక తెద్దా మన్నా ఆ అనుభవాని కందదు: కాబట్టి కండ్లురెండూ మూసి,పండ్లు బిగబట్టి, అట్లా వుండే దనాలి!! అట్లాగే మిగతా వృత్తాలూ. వాట్నన్నిటిని చక్కగా నడిపించాం గాబట్టా క్రొత్తవాట్ని సృష్టించడానికి. అదెట్లా వుంటుందంటే, నాకీ వున్న వేషం బాగుండ్లేదని తురకాళ్ల వేషం, తెల్లాళ్ళ వేషం వేసుకున్నట్లుంటుంది. మీ కాలంలో కొక్కొండాయన, గమకాని కనువైన సీసపద్యం కాదని, దానిపాదాని కింకొక్కగణం తగిలించి బంగారనే పద్యాన్ని సృష్టించిన ట్లుంటుంది!

నే: వాస్తవం. మరొక్క విషయం. ఆంధ్ర కవుల్లోకల్లా గట్టివా డెవడో తాము నిర్ణయించి సెలవియ్యండి?

తి: (ముక్కుదగ్గిరికి వేలు బోనిచ్చి) ఆరి దుర్మార్గుడా! అడిగావ్, ఇంతసేపట్నుంచి అడగలేదేమీ అనుకుంటున్నాం! ఇదంతా మీకు సంక్రమించిది ఆ తెల్లాడి చదువు దురద. దురదబెట్టినవా డెంత పనున్నా గోక్కోడం మాననట్లు, తెలుసుకోవలసిం దెంతున్నా దాన్ని విడిచిపెట్టి, "అదెట్లా, యిదెట్లా; ఏదిగొప్ప, ఎవడు గొప్ప; ఏది మంచి, యేదేది చెడ్డ, ఏదేది" అని పస్లేని పని పెట్టుకోవడం మీ కాలంవాండ్లకు సహజమైంది. స్పష్టంతా అర్థమై ఆంధ్రకవుల్లో ఎవడు గొప్పో కనుక్కోవడమే కొదవైందా మీకు?

నే: కాదండీ, అట్లాంటివి పరిశోధించకుంటే తారతమ్యాలు తేలే దెట్లా?

తి: ఏమిటీ పరిశోధనా? దాన్నే దురదన్నాం. తారతమ్యా లేమిటి, వాటిని తేల్చడ మేమిటి! ఆ తేల్చడానికి మే మెవళ్ళం. ఈ విషయాన్ని గురించిన తత్త్వం విప్పుతాంగాని, దాన్ని వాడుకుని నీవే తేల్చుకో. కొద్దిగొప్పలసలు పరిమాణభేదాలు. ఒక సందర్భంలో నీతో సృష్టిలో నిగ్గుష్టమైన వస్తువు లేదన్నాం. కాబట్టి యెంత గొప్పలోనైనా కొద్ది వుంటుంది. యెంత కొద్దిలోనైనా గొప్ప వుంటుంది. ఈ సూత్రం కవులకుగూడా వర్తిస్తుంది. పదిపద్యాలు వ్రాసినా, పెద్దగ్రంథం వ్రాసినా, వ్రాసేప్రయాస వినా, శ్లోకలే. సముద్రమంత గ్రంథం వ్రాసిన వాడికంటే ఒక్కొకసారి ఒక్కపద్యం వ్రాసే

(22 వ పేజీ చూడుడు)